

взаимодействия, которая равна скорости распространения электромагнитной волны в проводнике.

Ключевые слова: заряд, частицы, взаимодействие зарядов, закон Кулона, электрический ток, электрическая цепь.

SUS' B. A., GROHOLSKYI Y. M., SUS' B. B. A mechanism of motion charged particles in the closed electric circuit.

The mechanism of motion of electrons is considered in all of points on length of explorer at shorting of electric circle. Shown, that concept the "charge" of proton or electron coincides with the concept of matter of proton or electron these terms are synonyms. Practically there is cooperation of matters of these particles. A hypothesis is pulled out, that co-operation of "zaryadiv"-elektroniv, "zaryadiv"-protoniv or "charges" of electrons-protons takes a place through unknown particles co-operations which emanate by them. In an electric circle the negative pole of source of ERS has surplus of electrons and radiates particles co-operations which push away the electrons of explorer, driving them to motion on the different areas of explorer., and positive pole vice versa - radiates the particles of cooperation other to the type, which co-operate with the electrons of explorer and draw their motion in direction of positive pole. Speed of distribution of cooperation is determined the rate of movement of particles of cooperation which equals speed of distribution of hertzian wave in an explorer.

Keywords: charge, particles, cooperation of charges, Coulomb's law, electric current, electric circle.

УДК 37.037

Чумак М. Є.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ДАВНЬОРУСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА

Проблематика статті торкається ретроспективних глибин педагогічної майстерності представників вітчизняного духовенства. Актуалізовано багатоаспектність досліджуваного феномена у контексті діяльнісно-поведінкового, аксіологічного та гносеологічного аспектів. Структурізовано історіографічні та наукознавчі витoki досліджуваної проблематики, охарактеризовано поліфункціональність педагогічної майстерності на сучасному етапі розвитку суспільства.

Інструментарієм дослідження послуговувалася хронологічно-змістовний, поетапно-проблемний, історико-педагогічний та порівняльний методи.

Ключові слова: ретроспектива, педагогічна майстерність, духовенство, феномен.

Домінування у світовій політиці цивілізованих країн світу гуманістичної парадигми розвитку освіти, передбачає необхідність переосмислення історіософських витоків цінних філософських та педагогічних ідей, зорієнтованих на виховання свідомого підростаючого покоління. У цьому ключі, ціннісні виміри предметної наповненості міждисциплінарної теоретичної спадщини дослідників виявляється у їх духовній

багатогранності та ціннісній зорієнтованості на реалізацію пріоритетних завдань розвитку держави в цілому.

Дослідженню різних аспектів титульної проблематики присвячені наукові нариси В. Андрущенка, О. Сухомлинської, В. Сиротюка, В. Паламарчук, Т. Дудки та ін.

Домінантним акордом соціокультурного відголоску вітчизняного розвитку педагогічної майстерності на історичній шкалі досліджуваного періоду стало поширення у міжнаціональному просторі багатоликого віровчення. Глибинний діалог релігійних культур, по-суті, виконав важливу соціальну функцію – компілював до незвіданих просторів свідомості широких мас, залишивши відбиток моральності, духовності, гуманізму. Папілярні лінії такого відбитку сягнули первинних начал культурного розвитку, освітнього прогресу, педагогічної цілеспрямованості, активізували зародження національно-державницького питання.

Проблема суспільної ідентифікації в ході вибору найоптимальнішого віровчення проходило дороговказами особистісного аналізу, дискусій, аргументацій, раціоналізму. Усталений ортодоксализм віровчень підтримувався незмінним тріо граматики, діалектики та риторики. Поетапність осягнення вершин істини моніторилася діяльнісними починами самого духовенства, яке відслідковувало пропорційність відсоткового відношення гострого розуму та міцності віри.

З часу заснування при духовних центрах освітніх осередків спостерігалось “продукування” нової віхи теологічного розвою у рамках якої, вищеназване тріо поставало у більш ширшому обрисі, дозволяло нівелювати надмірну пафософізацію, спростовувало багаторівневість політеїзму.

Складний вибір нашими співвітчизниками у міжцивілізаційно-релігійному квартеті саме християнства ознаменував розгортання складних соціокультурних процесів у дихотомічній варіативності освітніх поглядів Заходу та Сходу. Глибинне відрефлексування причинності вітчизняних ідентифікаційно-християнських витоків актуалізувало аналіз міжцивілізаційної вагомості міжнародного спілкування, яке формувало “матричні” взаємодії на рівні культури, освіти, дипломатії, торгівлі. Безумовно, що з метою спрощення таких “матричних” симбіозів керівний апарат держав був зацікавлений у монолітності єдиного віровчення (зокрема, християнства для європейських держав).

Геополітичне розташування давньоруської території – на перехресті транспортних шляхів у межах суходолу Євразії привнесло на порядок денний питання забезпечення національної безпеки від можливого розколу під впливом зовнішніх сил деструктивного характеру. Якраз у цьому ключі моноліт християнства виконав захисну функцію, яка на протигагу дестабілізаційним процесам різних історичних періодів державного розвитку дозволила зберегти ціннісні орієнтири цілісного соціокультурного моноліту. Нам видається, що християнська домінантність для усіх

слов'янських народів була не випадковим “облікотворенням”, оскільки віддзеркалювала найбільшу дотичність до психографічних рис суспільних мас східної Європи.

Константи релігійного буття досить органічно впліталися у щоденне буття вітчизняного соціуму та привнесли у сукупному розрізі фактурність соціально-слов'янської згуртованості, яка уможливила безперешкодне подолання дрібних суперечностей на шляху до власного націотворення.

Високоідейність епохи Просвітництва торкнулася вітчизняних просторів нотами раціоналізму, акордами гуманізму та поліфонією високоосвіченого абсолютизму. Сама широта доби глибоких знань та гостроти розуму актуалізувала розширення кордонів міжцивілізаційної ідейності, мандрівної діяльності та книговидання.

Дуалістична єдність першооснов математичного аналізу та механіки Ньютона, примножених нововідкриттями Г. Галілея розгорнули нову сторінку глобального міжгалузевого “позакордонного” мислення. Спільною рисою вітчизняного історичного розвитку від давньоруських часів до XVIII ст. включно була глибинність духовного світогляду, яка не закривала особистісний раціоналізм у “клітку” внутрішніх переосмислень, а навпаки – продукувала мислинневі реакції та їх зовнішні вияви, активізувала інтелектуальний розвиток індивіда у цілому. Показовість рис християнського абсолютизму досить чітко відтворювалася на підсвідомому рівні слов'ян, якому сприяв релігійний догматизм, як цілісна й фактажна незаперечність. Можемо припустити, що історична подієвість на давньоруській території могла б набути більш яскравішого європейського відтінку, якщо б візантійські наукові здобутки активізували утвердження на загальнодержавному рівні у чистому чи частково видозміненому вигляді традиційної латинської лексики, яка була частково використана низкою західноєвропейських держав (зокрема, Британськими островами). Розцінюючи сьогодні з точки зору дослідника XXI століття факт утвердження на вітчизняній території кирило-мефодіївської (слов'янської) грамоти, можемо припустити, що розвиток культури, освіти і науки міг би набути значно більших розмахів, якщо б візантійська традиція писемності незмінно утвердилася по всій території Європи. Єдине лінгвістичне начало значно б спростило не лише міжнародне спілкування (зокрема, на дипломатичному рівні), але й дозволило б заснувати одномовну європейську скарбницю соціокультурного досвіду, доступну для розуміння та освоєння пересічному європейцю.

Прийняття за основу праслов'янами кирилиці перетворилося фактично на замкнуте коло, зорієнтоване на внутрішню траєкторію соціального розвитку в межах визначеного давньоруського побуту та утверджених релігійних догм.

Нівелювання загальноєвропейської лінгвонаступності, а відповідно й освітньої спадковості, актуалізувало формування специфічних

“камеральних” умов внутрішньо-давньоруського розвитку, що ще більшою мірою відтворювало метафізичний сенс подальшого розвитку слов'янської освіченості в цілому.

З точки зору іншого дослідницького кута, власне семіотичні витoki кирило-мефодіївської азбуки заклали фундамент незрівнянної слов'янської самобутності, яка сприяла зародженню національного самосприйняття, самоусвідомлення, самоідентифікації.

Враховуючи дихотомічність впливу лінгвістичної проблематики та сукупний перелік перебігу низки історичних подій епохи (зокрема, прийняття християнства та відкриття шкіл при духовних центрах) стає зрозумілим, що розвиток педагогічної майстерності досліджуваної епохи ґрунтувався на такій християнській фактажності ідей про неперевершену значущість:

– слова, яке було покладено в основу соціокультурного розвитку суспільства в цілому;

– грамотності, яка породжувала раціональність світорозуміння, світосприйняття та світогляду;

– енциклопедичних знань, нанизаних на подвійність системності циклів дисциплін “trivium” (тривіум) і “quadrivium” (квадривіум) (див. рис. 1) [4];

– освіти, яка возвеличувалася на давньоруській території до візантійських вершин вищих шкіл для підготовки духовенства.

Аналізуючи проблему “шкільного гуманізму” крізь призму “латинського шкільництва” XVII ст. ми дійшли до висновку, щодо її дотичності до вітчизняних теренів у траєкторії плідного функціонування педагогічної майстерності представників ордену єзуїтів [3].

І досі у вітчизняних та іноземних наукових колах назрівають зокрема такі дискусійні запитання: коли “апологетика” освітньо-інтелектуального дискурсу сягнула вищих вершин розвитку – у давньоруський період чи в XVII столітті постсередньовіччя?

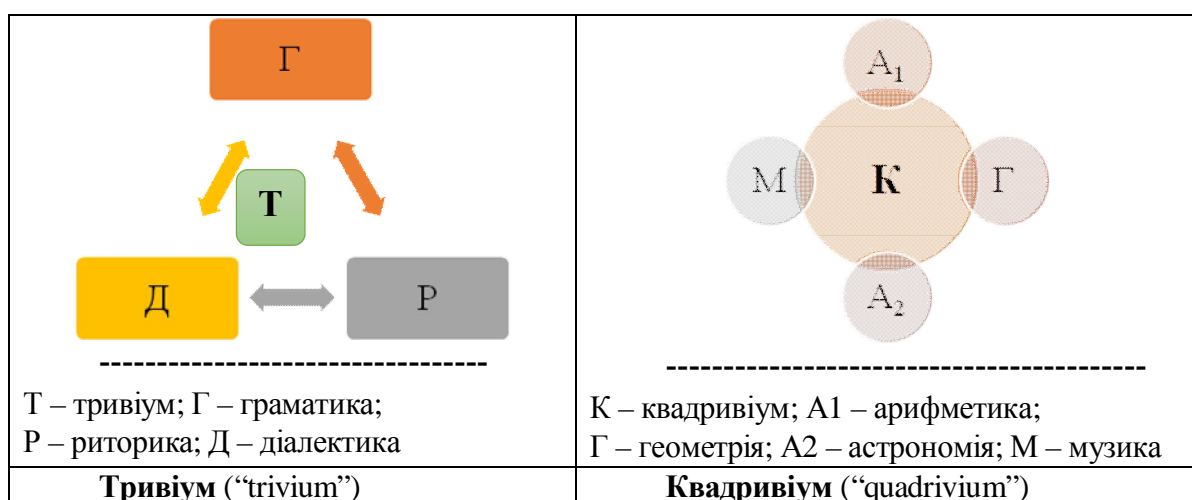

Рис. 1. Системність циклів дисциплін “trivium” (тривіум) і “quadrivium” (квадривіум), сформованих під впливом християнських витоків [4]

У пошуках істинної відповіді на вище наведене запитання єдиноначальною константою для зазначених історичних періодів виступає низка християнських передумов феноменологічного розвитку, які актуалізували підвищення рівня освіти та освіченості, заснування осередків поширення грамотності та активізували зростання мобільності у розрізі певного соціокультурного простору.

I. Заснування освітніх “центрів” при духовних осередках привело до поширення грамотності (зокрема, частково за рахунок самоосвіти).

Відрефлексовуючи проблему освітньої рівності таких “центрів” стає зрозумілим, що ототожнювати їх із первинною, середньою чи вищою ланкою навчально-виховних закладів (передусім за сучасними критеріями) неможливо. Таку історичну феноменальність можна пояснити, на наш погляд, перш за все кардинально відмінною від сучасної освітньою парадигмою.

Аналізуючи вищеназвану передумову слід звернути особливу увагу на високопрофесійну підготовку духовенства до подальшого виконання освітніх функцій у процесі функціонування педагогічної майстерності. Інкрустування “намиста” педагогічної майстерності представників духовенства відбувалося шляхом нанизування на особистісний досвід елементарної грамотності профільних знань, які сприяли ще більшому зацікавленню цільової аудиторії у інформаційному наповненні повчань та освітнього процесу в цілому.

II. Розквіт книжності. У зв'язку з тим, що духовні центри стали одними з первинних просвітницьких осередків, цілком закономірним явищем було примноження духовних бібліотек (не лише у великих містах, але й на периферії) новими рукописними фоліантами. Як правило тематичність книг була практично зорієнтована і відтворювала багатоманітність духовного служіння у ході поширення віровчення в широкому суспільному колі наявних мирян.

У цьому ключі до широкого суспільного обігу увійшла лексема “книжна справа”, яка дослівно обґрунтовувала виконання прямих дій націлених на урізноманітнення джерельної бази. Доцільно підкреслити, що написання книг розглядалося в історіософському контексті як певний ритуал, зорієнтований на пробудження почуттів поваги до знань та “...любові до мудрості” [3, с. 184]. Найбільшою “популярністю” в освітньому процесі, який був організований духовенством, користувалися формальні відповідники оригіналів рукописів візантійський церковних світочів (зокрема, В. Великий, Г. Богослов та інші).

Не можливо оминати дослідницькою увагою і те, що духовні осередки фактично “наблизили” своїх вихованців до розуміння світової християнської істини в ході перекладу на рідну мову низки феноменальних авторських творів відомих представників світової духовної спільноти. До речі, не менш важливим є і той факт, що не усі країни на геополітичній карті Європи могли

похизуватися з давньоруськими звичаями перекладу на рідну мову духовного повчання.

Відрефлексовуючи досліджувану передумову на джерелознавчому рівні слід підкреслити, що сьогодні досить складно підсумувати, який саме внесок у розвиток дисциплін загальноприродничого циклу було зроблено духовно-педагогічною спільнотою визначеної історичної епохи (на відміну від гуманітарних “трофеїв”).

Авторитетні дослідники окресленої проблематики зауважують, що феномен “розквіту книжності”, по-суті, став першою інформаційною “експлозією”, яка продукувала революційних характер змін у суспільно-політичному, економічному, культурному та освітньому житті суспільства [1; 2]. Така фундаментальність глобалізованих функцій духовенства з часом актуалізувала надто високий рівень дотичності діяльності Церкви до справ державних, коли її як соціальний інститут почали деструктивно використовувати в якості своєрідного інструменту ідеологізації з метою маніпуляції широкими суспільними масами.

Реалізація комплексних завдань перекладу авторських варіантів уможлиблювалася шляхом осягнення вершин знання давніх іноземних мов, яке частково супроводжувалося актуалізацією педагогічної майстерності на іноземних територіях.

III. Тисячолітнє нагромадження освітніх традицій, які були еволюційним продуктом соціокультурного розвитку (видозмінювалися під впливом ендогенних та екзогенних детермінант, що супроводжувалося розвитком знань, науки та техніки). Цей складний процес частково започаткувався під впливом:

а) давньогрецького традиційного шкільного укладу (добровільний характер організації та реалізації навчально-виховного процесу);

б) візантійської дидактики (підкріплювалася цілісною системою засобів, методів і принципів, які використовувалися при викладанні різних предметів).

Незважаючи на те, що у давньоруський період фактично не існувало єдиноначального регламентування освітньої програми, яка зафіксувала б сукупний перелік вимог до певного освітнього рівня, тим не менше вона дозволила підтримати тенденційну “виваженість” сукупного результату від засвоєних знань, умінь та навичок.

Примноження освітніх традицій у історичному розрізі відбувалося, також, під впливом детермінант ідейності учень Заходу та Сходу, які поширилися завдяки продуктивному розвитку педагогічної майстерності.

IV. Соціальна надбудова ідеального аскетичного образу монаха, широко практикуючої педагогічної діяльності з метою поширення вічної мудрості та осягнення святості.

Своєрідне конструювання моделі ідеального образу відбувалося у “камеральних” умовах високої духовності обителів, метою створення яких

було реконструювання високоморального оптимуму для мирного співіснування і виконання духовних функцій на певній території. Осягнення високих діяльнісних результатів представниками духовенства уможливлювалося у ході аскетичного спілкування із Творцем з метою коригування власних діяльнісних починів, які дозволяли досягати певних успіхів на педагогічній ниві за рахунок високого рівня самоорганізованості, цілеспрямованості та ентузіазму. Такий досконалий “арсенал” духівника відмежував педагогічну діяльність від монотонно-пасивного виконання навчально-виховних функцій та привніс у сіре повсякденне буття соціуму відтінки дидактичної творчості.

Реалізація навчально-виховних функцій у широкому географічному вимірі актуалізувала паралельний розвиток теоретичних та практичних засад “одухотвореної” педагогіки, націленої на актуалізацію у суспільних колах вічних духовних цінностей, моральних принципів та норм, філософських засад віровчення. За посередництвом педагогічної майстерності на практичному рівні уможливлювалося виконання духівниками просвітницьких функцій, які не містили у собі ознак інноваційних відкриттів, проте відрізнялися логічністю і чіткістю побудови, високим рівнем структурованості й вираженості.

З певним рівнем упевненості можемо припустити, що саме педагогічна майстерність послугувала ефективним засобом для виконання завдань педагогічного наставництва. У цьому ключі феномен “педагогічного наставництва” нами розглядається передусім у двох основних вимірах:

- 1) по відношенню до світських осіб;
- 2) на рівні взаємовідносин з представниками потенційного чернецтва.

Перший рівень співпраці у системі “педагогічне наставництво” реалізовувалося завдяки наявності глибоких психолого-педагогічних знань самого духівника, які дозволяли йому безперешкодно налагоджувати контакт із представниками різних соціальних спільнот, національностей, ментальностей тощо. Продуктивність співпраці в основному досягалася шляхом попереднього створення атмосфери комфортного психологічного оптимуму, який уможливлював раціональність сприйняття, світорозуміння та творчої співпраці із вихованцем на суб’єкт-суб’єктному рівні. Ефективність спільної діяльності будувалася на знанні духовенством різних типів темпераменту, психографічної сегментації цільової аудиторії мирян, пріоритетності поглядів та переконань.

Другий рівень педагогічного наставництва з одного боку був дещо простішим від попереднього, а з іншого – не менш відповідальним. Цілком зрозуміло, що процес налагодження особистісного контакту із особами, які прихильно ставляться до поглядів учителя набагато простіше, аніж з тим колом суб’єктів, які не визначилися, або мислять у протилежному напрямку по відношенню до бажаного світорозуміння. Проте, саме цей рівень наставництва є надзвичайно відвічальний, оскільки будь-який помилковий

крок наставника може порушити особистісну цілісність потенційного духівника, і як наслідок – привести до деструктивних наслідків у ході просвітницької роботи із широкими масами прочан.

Обидва рівня ефективного функціонування педагогічного наставництва відкрили нову сторінку синтезованої надбудови цілісного ідеалу душпастиря – педагога, який повсякчас працюючи над самовдосконаленням досягнув вершин духовних цінностей на протидію зловіщо-руйнівному впливу зовнішнього світу. Такий тривалий шлях нелегкої праці педагога над собою не лише давав позитивні результати, але й слугував ідеалом для наслідування його цілою низкою вихованців та прийдешніх поколінь. Особливо вагомими ціннісними епіцентрами для вітчизняної спільноти стали наступні – любов до ближнього, милосердя та милостиня, самопожертва в процесі служіння, щире співчуття та рука допомоги потребуючим.

V. Духовні осередки – “кузні” педагогічних кадрів та центри розвитку педагогічної майстерності.

У зв'язку з тим, що на духовні центри накладалася низка функцій не лише духовного, але й просвітницького характеру вони з часом трансформувалися у справжні осередки підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів, готових до реалізації функцій педагогічної майстерності на територіях, значно віддалених від постійного місця проживання.

Неперевершеним інструментарієм, який глибинно впливав на свідомість прихожан та усіх релігійно-небайдужих (тобто, суб'єктів пізнання) було недільне церковне казання та повсякдення повчання у школах, яке сприймалося у якості абсолютного начала істини, дотримання якої давало надію на краще майбутнє і віру в щасливе потойбічне існування. У такому ключі сам проповідник (тобто, педагог) виконував таку низку функцій:

а) розвиваючих – заснованих на системній єдності дидактично-академічних, орієнтаційних та комунікативних підфункцій;

б) організаційних – обґрунтованих єдністю діагностично-прогностичних, конструктивних та дослідницьких підфункцій.

VI. Педагогічне “покликання” духовенства у розрізі цілісної християнської традиції.

Прихильне особистісне ставлення до педагогічної професії та концентрація на її виборі ще з давніх часів вважалося покликом душі. Симбіотичний характер складності духовного та педагогічного покликання у єдиному особистісному обліку повсякчас віддзеркалювало цілісну християнську традицію безкорисливого служіння суспільству, яке систематично у хрестоматійній варіації синонімізувалося із феноменом “подвижництво”. У традиційні інтерпретації вищеназваний феномен обґрунтовував активну християнську позицію, здатну до протидії зовнішнім та внутрішнім деструктивним силам з метою досягнення соціальної справедливості та поширення світла християнських догматів.

У такому дослідницькому ключі педагогічна майстерність виконувала кумулятивну функцію, постаючи у формі своєрідного засобу збереження і відтворення наявного соціокультурного досвіду попередніх поколінь.

VII. Започаткування нових елементів педагогічної культури, відтворених на рівні неписаних законів.

Обґрунтовувало непохитність цілісності європейських традицій серед яких слов'янські народи виділялися особливою глибиною світорозуміння, яскраво вираженою самодостатністю та вишуканим раціоналізмом. Якщо розглядати таку феноменологічну передумову у геополітичній площині цивілізацій, то цілком логічно підсумовується варіативність цілісної проекції давньоруського соціокультурного вектору на площину світових загальнокультурних цінностей. Такий духовно-педагогічний концентрат навчально-виховного розчину зайняв наявну освітню площину цілісної пробірки національного буття.

На основі вище викладеного можемо зробити висновок, що суспільна християнізація давньоруської території привнесла до суспільного життя цілісний перелік загальнообов'язкових заповідей, які на підсвідомому рівні підлягали легкому сприйняттю, а в практичному ключі – складному виконанню. Під впливом “залізних” правил виховувався національний дух, виховувався трудолюбивий характер, примножувалася аксіологічна сфера особистої життєдіяльності, “відшліфовувалися” нові елементи педагогічної культури (зокрема, цілеспрямованість на самовдосконалення, раціоналізм, педагогічна майстерність тощо).

Використана література:

1. *Абрамов Н.* Материалы для истории христианского просвещения 1584 г. до конца XIX ст. // Журнал Министерства народного просвещения. – Санкт-Петербург: Типография Императорской Академии Наук, 1854. – С. 13-56.
2. *Белозерцев Е. П.* Образование: историко-культурный феномен : курс лекций. – Санкт-Петербург : Изд. Р. Асланова “Юридический центр Пресс”, 2004. – 704 с.
3. *Ивин А. А., Никитина И. П.* Философия науки : учеб. пособие. – Москва : Проспект, 2016. – 352 с.
4. *Сапунов Б. В.* Истоки русской школы // Советская педагогика. – 1989. – № 6. – С. 111-118.

References:

1. *Abramov N.* Materialy dlya istorii hristianskogo prosvesheniya 1584 g. do konca XIX st. // Zhurnal Ministerstva narodnogo prosvesheniya. – Sankt-Peterburg : Tipografiya Imperatorskoj Akademii Nauk, 1854. – S. 13-56.
2. *Belozercev E. P.* Obrazovanie: istoriko-kulturnyj fenomen : kurs lekcij. – Sankt-Peterburg : Izd. R. Aslanova “Yuridicheskij centr Press”, 2004. – 704 s.
3. *Ivin A. A., Nikitina I. P.* Filosofiya nauki : ucheb. posobie. – Moskva : Prospekt, 2016. – 352 s.
4. *Sapunov B. V.* Istoki russkoj shkoly // Sovetskaya pedagogika. – 1989. – № 6. – S. 111-118.

ЧУМАК М. Е. Ретроспективний аналіз педагогічного мистецтва представителів древнеруського духовенства.

Проблематика статті касається ретроспективних глибин педагогічного мистецтва представителів отечественного духовенства. Актуалізована багатоаспектність досліджуваного феномена в контексті діяльнісно-поведенчого, аксіологічного і

гносеологического аспектов. Структуризовано историографические и науковедческие истоки исследуемой проблематики, охарактеризованы полифункциональность педагогического мастерства на современном этапе развития общества.

Инструментарием исследования послужил хронологически содержательный, поэтапно-проблемный, историко-педагогический и сравнительный методы.

Ключевые слова: ретроспектива, педагогическое мастерство, духовенство, феномен.

СНУМАК М. Е. Retrospective analysis of pedagogical skills of representatives of the ancient clergy.

The issue of the article concerns the retrospective depths of the pedagogical skill of the representatives of the domestic clergy. The multidimensionality of the phenomenon under investigation in the context of activity-behavioral, axiological and epistemological aspects is updated. The historiographic and scientific research sources of the investigated problems are structured, multifunctionality of pedagogical mastery is described at the present stage of development of society.

The toolkit of the study served as a chronologically meaningful, step-by-problem, historical-pedagogical and comparative methods.

Keywords: retrospective, pedagogical mastery, clergy, phenomenon.

УДК 514.112.4

Шаповалова Н. В., Панченко Л. Л., Башук О. Ю.

ВИВЧЕННЯ ТА СТВОРЕННЯ ПАРКЕТІВ, МОЗАІК І ЗАМОЩЕНЬ ПЛОЩИНИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Як свідчить досвід, засвоєння теоретичного матеріалу в ході навчання геометрії серйозно поліпшується в разі підкріплення його конкретними прикладними ілюстраціями, з якими учні та студенти стикаються у повсякденному житті. Однією з найбільш корисних ілюстрацій до вивчення многокутників слугують паркети, заощення та мозаїки. У статті представлено основні теоретичні відомості щодо заощення площини, геометричних видів паркетів та принципів їх побудови, що можуть стати у нагоді в процесі навчання теми "Многокутники" у курсі геометрії.

Ключові слова: многокутник, паркет, мозаїка, заощення площини, сітка, прикладна спрямованість навчання, геометрія, навчальний процес.

Свідоме застосування набутих теоретичних знань до розв'язування практичних задач було і залишається однією з актуальних проблем в процесі навчання учнів та студентів геометрії. Широкі можливості для інтелектуального розвитку, для формування і розвитку логічного мислення, просторових уявлень і уяви, алгоритмічної культури, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, будувати математичні моделі досліджуваних процесів і явищ, обґрунтовувати отримані висновки надає учням та